

УДК 377.112.

Дубницька О.М.

*Львівський навчально-науковий центр ПТО НПУ ім. М.П.Драгоманова
Львів, Україна*

МЕТОДОЛОГІЧІ ПІДХОДИ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

У статті розглянуто і теоретично проаналізовано ряд методологічних підходів щодо професійної підготовки майбутніх фахівців. Автором обґрунтовано, що методологічні підходи виконують значну роль у професійній підготовці майбутніх фахівців, а їх комплексне використання у навчальному процесі сприяє зростанню ефективності та підвищенню якості підготовки учнів ПТНЗ.

Ключові слова: методологічні підходи, професійна підготовка, особистісно орієнтований підхід, діяльнісний підхід, культурологічний підхід.

O. Dubnytska

METHODOLOGICAL APPROACHES IN FUTURE SPECIALISTS' PROFESSIONAL TRAINING

Abstract. *The article deals with the analysis of some methodological approaches to future specialists' training. The author concludes that methodological approaches carry out a considerable role in future specialists' training, and their complex use in the educational process promotes the efficiency and quality VET students' training.*

Key words: *methodological approaches, training, person-oriented approach, activity approach, cultural approach.*

Постановка проблеми. Головною метою сучасної професійної освіти є створення умов для розвитку, саморозвитку і самореалізації кожної особистості як громадянина, професіонала. У формуванні професійної майстерності майбутніх фахівців провідну роль відіграє педагог, який у своїй педагогічній практиці зобов'язаний використовувати певні методологічні підходи.

Аналіз останніх досліджень. Дослідженню проблеми застосування методологічних підходів до професійної підготовки майбутніх фахівців присвячені праці вітчизняних та зарубіжних учених, зокрема в них розглядалися проблеми: застосування особистісно орієнтованого підходу в навчально-виховному процесі (І. Бех, Є. Бондаревська, С. Гончаренко, В. Рибалко, В. Серіков, А. Хуторський, І. Якиманська та ін.); розвитку особистості у процесі діяльності (Г. Балл, В. Моляко, В. Семиченко, Т. Яценко та ін.). Запровадження культурологічного підходу як визначного механізму формування загальнолюдських та освітніх цінностей відображено у працях з: філософії (І. Зязюн, Г. Коломієць, В. Суханцева), теоретичних основ професійної педагогіки (Т. Іванова, Н. Мачинська, В. Радкевич, С. Сисоєва) тощо. Проте, незважаючи на багатоаспектність досліджень проблеми методологічних підходів у професійній педагогіці, лише незначна частина наукових праць присвячена їх ролі у підготовці майбутніх фахівців.

Метою цієї статті є обґрунтування перспектив використання ряду методологічних підходів до професійної підготовки майбутніх фахівців на сучасному етапі.

Виклад основного матеріалу Методологічний підхід, як педагогічна категорія трактується як наукове знання про напрями, способи, методи наукового пізнання, дослідження [8, с. 130]. За твердженням Н. Дюшеєвої методологічний підхід – це стратегія, яка базується на основних положеннях відповідної теорії і визначає напрями пошуку стосовно предмета дослідження [3, с. 19]. Термін «підхід» ми використовуємо як напрям вивчення предмета дослідження. Таким чином, методологічний підхід – це стратегічний напрям, який визначає всі компоненти системи навчання: його цілі, завдання, зміст, шляхи і способи їх досягнення, діяльність учителя й учня тощо.

Поряд із традиційними методологічними підходами, які міцно утвердилися у наукових розвідках з проблем гуманістичної педагогіки (особистісний, індивідуальний, диференційований, діяльнісний, аксіологічний, антропологічний, екзистенціальний, акмеологічний, контекстний, компетентнісний тощо) все більш вагоме місце посідають нові методологічні підходи (полісуб'єктний, креативний, медіологічний, семіотичний, герменевтичний, феноменологічний, цивілізаційний, холістичний) [6, с. 41]. На нашу думку, найбільш значущими, для професійної підготовки майбутніх фахівців є такі методологічні підходи: особистісно орієнтований, діяльнісний та культурологічний. Розглянемо їх зокрема.

Особистісно орієнтований підхід є одним із важливих теоретичних підходів сучасної професійної педагогіки. Про вагомність особистісно орієнтованого підходу свідчать праці таких вчених, як І. Якиманської (з позиції визнання учня суб'єктом пізнання), В. Серікова (з позиції визнання особистості учня суб'єктом життєдіяльності), Є. Бондаревської (з позиції визнання особистості учня у навчально-виховному процесі як суб'єкта культури), А. Хуторського (з позиції перетворювальної діяльності особистості) та ін.

Аналізуючи використання діяльнісного підходу з позицій теорії поетапного формування розумових дій і понять П. Гальперіна, Г. Атанов, зробив висновок, що учіння і є діяльністю – навчальною діяльністю, кінцевою метою якої є формування способу дій, а її змістом – задана система дій і ті знання, які забезпечують освоєння цієї системи [1, с. 86].

У педагогічній науці все частіше вживається поняття “особистісно-діяльнісний підхід”, де особистісний і діяльнісний аспекти підготовки майбутнього фахівця утворюють нерозривну, єдину цілісність, спрямовану на саморух, самозростання і в кінцевому результаті на самореалізацію своїх можливостей особистості [4].

Використання діяльнісного підходу забезпечує визначення кожним учнем власного стилю навчання, презентації досягнутих результатів, оцінювання та самооцінювання власного потенціалу у своїй професійній сфері.

При професійній підготовці майбутніх фахівців саме особистісно-діяльнісний підхід передбачає взаємну зумовленість становлення діяльності і особистості у навчально-виховному процесі через його особистісний і діяльнісний аспекти. Принципом реалізації цього підходу є творча самореалізація майбутнього фахівця. Вона розглядається як: цінність, мета, процес, система і результат відповідних професійній підготовці видів діяльності, що пов'язує структурні елементи особистісно-діяльнісного підходу в єдине ціле.

Культурологічний підхід дозволяє трактувати освіту як: процес, оволодіння культурою і спрямований на розвиток, цілісне перетворення особистості людини; зміст освіти, як узагальнену культуру, передбачену для оволодіння; творчість і діалог, як способи саморозвитку і самореалізації особистості [2]. Культурологічний підхід в галузі педагогічних наук ґрунтується на положеннях А. Дістервега про культуровідповідність виховання й І. Гербарта про культурну індивідуальність особистості. Тобто, культуротворча функція навчання і виховання майбутніх фахівців знаходить вияв у створенні культурних цінностей.

Варто зауважити, що на сучасному етапі в українській освіті характерним процесом є духовне відродження нації і привнесення в неї європейських стандартів підготовки фахівців. У цьому контексті важливим стає переосмислення процесу навчання та виховання. Культурологічна складова професійної підготовки майбутніх фахівців передбачає наповнення освітньо-виховного процесу загальнокультурними аспектами майбутньої діяльності, що сприяє їхньому культурному розвитку й саморозвитку.

Висновки. Таким чином, виокремлені нами методологічні підходи щодо професійної підготовки майбутніх фахівців відображають сучасний стан навчально-виховного процесу: особистісно-орієнтований підхід забезпечує врахування індивідуальних особливостей учнів; особистісно-діяльнісний підхід передбачає взаємну обумовленість становлення діяльності і особистості; культурологічний підхід знаходить вияв у створенні культурних цінностей, головною з яких є особистість.

Література

1. Атанов Г. *Обґрунтування та сутність діяльнісного підходу до навчання* / Геннадій Атанов // *Педагогіка і психологія професійної освіти*. – № 3. – С. 85–93.
2. Гайсіна Г.И. *Культурологический подход в теории и практике педагогического образования* : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.08 : / Гайсіна Гузель Иншаровна. – М., 2002. – 366 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: 17.02.2013 <<http://www.lib.uar.ru.net/diss/cont/106391.html>>.

3. Дюшеева Н. К. Методологические подходы к профессионально-личностному формированию будущего учителя / Н. К. Дюшеева // Педагогическое образование и наука. – 2008. – № 9. – С. 16–23.
4. Лозова В. Стратегічні питання сучасної дидактики / В. Лозова // Розвиток педагогічної і психологічної науки в Україні. – Ч. 1. – Харків : ОВС, 2002. – С. 96–97.
5. Новиков А. М. Методология: словарь системы основных понятий / А.М. Новиков, Д.А. Новиков. – М. : Либроком, 2013. – 208 с.
6. Отич О.М. Методологічні принципи наукового дослідження / О.М. Отич // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки: збірник. – Чернігів, 2010 – Вип. 76. – С. 41–43.
7. Піддубна О.М. Народна художня творчість у фаховій підготовці майбутнього вчителя образотворчого мистецтва : методичні рекомендації / Оксана Піддубна ; за заг. ред. О. С. Березюк. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2009. – 68 с.
8. Философский энциклопедический словарь / гл. ред. Л.Ф. Ильичев, П.Н. Федосеев, С.М. Ковалев, В.Г. Панов. – М. : Сов. энциклопедия, 1983. – 840 с.

УДК 37.091.12:005,963](045)

Ж87

*Жулавська Л.Л., методист, викладач англійської мови
ДПТНЗ Тернопільське вище професійне училище сфери послуг та туризму
Тернопіль, Україна*

АТЕСТАЦІЯ ЯК ВИЗНАЧАЛЬНИЙ ЧИННИК ЕФЕКТИВНОГО ПІДВИЩЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧА

Анотація. У статті аналізується наукова література щодо атестації педагогічних працівників як визначальний чинник ефективного підвищення професійної компетентності викладача.

Ключові слова: професійно - технічна освіта, професійний розвиток, атестація, сертифікація, емоційний інтелект.

*Zhulavska L.L., methodist, teacher of English
SPTHS Ternopil higher professional school in the sphere of service and tourism
Ternopil, Ukraine*

ATTESTATION AS A QUALIFICATORY FACTOR OF EFFICIENT DEVELOPMENT IN PROFESSIONAL COMPETENCY OF THE TEACHER

Abstract. The article analyzes the scientific literature on the attestation of pedagogical workers as a determining factor of the effective enhancement of the teacher's professional competence.

Key words: vocational education, professional development, certification, certification, emotional intelligence.

Професійно-технічна освіта виступає вагомим важелем впливу на економіку країни, тому підготовка кадрів у системі професійно-технічної освіти набуває особливого значення. Відповідно, зростає роль педагога наставника учнівської молоді, що здобуває робітничі професії, тобто актуалізується проблема розвитку професійної компетентності педагога професійної школи.